

EDINOST

Glasiló slovenskega političnega društva za Primorsko.

»V edinosti je moč«

»EDINOST« izhaja vsako sredo; cena za vse leto je 4 gld. 40 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld. 20 kr. — Posamizne številke pri upravitelstvu in po trafikah v Trstu se dobivajo po 8 kr. — Naročnine, reklamacije in inserate prejema Upravitelstvo »via Zenta 5«.

Vai dopisi se pošiljajo Uredništvu »via S. Lazzaro« Tip. Huala; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razna vrsta naznanila in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglaših z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 3 kr.

Zveza z Italijo.

Zadnje dni se mnogo govori in piše, da Italija išče zveze z Avstrijo i Nemčijo, ter da italijanski kralj obišče našega i nemškega cesarja. Oboje je mogoče, vendar ni enemu ni družemu ne pripisujemo posebne pomenljivosti. Če obišče italijanski kralj našega vladarja, stori to bolj iz osebnega nagiba, iz prijateljstva i spoštovanja do cesarja, nego iz drugih namenov; politično važno bi to dejanje bilo toliko manj, ker italijanski kralj ne dela sam politike, ampak najbolj stranke, zdaj ta, zdaj ona, katera ima o danih prilikah največ vpliva in moči.

Zveza z Italijo bi pa tudi za Avstrijo imela jako dvomljivo vrednost in prašanje je še, ali ne bi Italija za to odkritosrečno, ali lisičjo dobrohotnost zahtevala kakove odškodbe. To moramo posebno poudarjati, ker nemamo doslej še nobenega dokaza, da bi Italija kedaj bila odkritosrečno i dobrohotno ravnala z Avstrijo; nasprotno je: od leta 1848 pa do današnjega dne je skovala sklepe na sklep nepretrgano verigo spletek i kovarstev; nikoli ni stopila pred Avstrijo z odkritim obrazom, odprtim vezirjem, s prostodušnim srcem. Je-li jej tedaj moremo upati, je-li se moremo zanašati, da nas ne prevvari? Tako lehkoverni ne moremo i ne smemo biti. Naj poprej dokaže dejanski, da ima v resnici dobrohotne namene do nas, potem jej stopimo tudi mi zaupno naproti. A dokler se »irredenta« v italijanskem kraljestvu prosto giblje; dokler se v nas ne omaje utrjeni sum, da oživlja zadrijanski dih veleizdajske napore v primorskih naših deželah; dokler se bo po vseh italijanskih ljudskih šolah učilo, da Trst, Reka, Istra itd. spadajo pod laško kraljestvo: dotle ne moremo Italiji upati ter ne verovati, da ima z nami dobre namene, toraj tudi ne priporočati zveze z njo, ampak sili nam se v spomin pregovor: italica fides, nulla fides.

A imamo še druge razloge, vsled katerih ne moremo imeti vere v odkritosrečno zvezo z Italijo. — Predobro je znano vsemu svetu, da so vse velevlasti, razen neposredne vdeležene Avstrije, za katere kožo je šlo, moralno in z orožjem podpirale sardinske kralje, da so mogli politično zediniti Italijo, vzlasti Angleška, Francoska i Nemčija; brez pomoči teh držav bi vse dotično prizadevanje bilo brezuspešno in laž so besede: Italija fará da sè. Prav tako dobro je

znano, da nobena velevlást ne sega po italijanskih deželah, ampak vse, tudi Avstrija, imajo Italijo za nedotakljivo, i kedor bi jo napadel, imel bi boj skoraj z vso Evropo, ker potrebo zedinjene Italije pripoznavajo vse vlade i to po pravici, da se ohrani evropska politična harmonija, ali enakotežje in mir. Pri vsem tem pa se Italija silno oborožuje na suhem i še bolj na morju. Čemu dela to, i zoper koga? Zoper Angleško ali Francosko gotovo ne, ker se nje pomorska moč nikoli ne bo mogla meriti s tema državama; ona tedaj ne more imeti drugega namena, nego na morji nadkriliti Avstrijo, da v ugodnej priliki pograbi avstrijsko Primorje. — Italija ima tako naglico, da v nemar pušča vitalne notranje zadeve, da ni še utegnola zboljšati agrarnih razmer, ki so še take, kakor jih je Cezar vredil; da, celo brigantstva v Kalabriji i Siciliji ni utegnola zatreti. — Prašamo tedaj, čemu išče v notranjih zadevah nedovršena i zanemarjena Italija zveze z Avstrijo, ker jej od nikodar nevarnost ne preti, in ali moremo pri tacih okolištinah vero imeti, da pošteno z nami misli?

I ta zveza, pa naj bode tudi poštena, more li imeti obstanek, ali ne bode od danes do jutri? Politične razmere v Italiji so tako nestalne, kakor pomladansko vreme. — Kralj stoji res nad strankami, ali politično ladijo mora krmiliti tako, kakor zahtevajo stranke, i te stranke same so zelo nestalne, danes je ta, jutri ona na vrhu, nobena pa Avstriji nič kaj ni prijazna; vsaka bi se zvezala z vsacim, kdor bi orožje vzel v roke zoper Avstrijo ter Italiji avstrijske zemlje košček ponudil.

Da Italija išče zveze pri Avstriji i Nemčiji zato, da se upre s pritiskom teh držav Francozom, ki v severnej Afriki širijo svoja posestva, to je zelo verjetno; a vara se, ako se nadeja, da se bosti nje zaveznici vtikali v zadeve, katere ju prav nič ne brigajo; oni bi s pritiskanjem na Francoze delali zoper javno mnenje, katero je Francozom toliko ugodniše, kolikor večji je njih civilizatorni upliv na podvržene narode, i dan danes je javno mnenje faktor, kateri morajo tudi vlade spoštovati; to ve najboljša Italija sama iz lastne skušnje zadnjih let. Tudi imati Avstrija i Nemčija doma premmogo in ozbiljnega dela, da bi kar tako brez prevdanka vtikali se v tuje evropskemu miru zelo

nevarne zadeve. Italiji tedaj tudi od te strani omenjena zveza nič ne koristi.

Laški časniki priporočajo tudi neko vzajemno postopanje Italije in Avstrije pri reševanju orijentalnega prašanja. Iz njihovega modrovanja vidimo jasno, da bi radi nekoliko turškega ozemlja prepustili Avstriji proti temu, da se meje mej Avstrijo in Italijo vrede, to je, da se južno Tirolsko in avstrijske primorske dežele vržejo Italiji v naročje. Tu, kakor bi rekel naš kmet, mačka leži. Prazno upanje! Teh dežel prebivalce vežejo večstoletne nerazrešljive vezi na Avstrijo in vladarsko hišo in te vezi so tako krepke i svete, da bodo držale do zadnje kaplje krvi; vsa Avstrija bi branila primorske dežele do skrajne moči, i presviti vladar sam bi si rajši srce strgal iz prs, nego tuju prepustil zvesto svoje ljudstvo, katero ljubi, kakor oče svoje otroke. Italija naj tedaj mirna bode, Avstrija ne trguje z deželami i narodi, ker jej niso blago, ampak domače sretinje, ki za nobeno ceno niso na prodaj.

Kakor tedaj to stvar obračamo, od nobene strani se Avstriji ne kaže dobiček iz italijanske zveze. Ko pride Italija do spoznanja, da je nje prva naloga, notranje zadeve zboljšati in vtrditi; ko neha potuho dajati rredenti ter se jej ohladi pohlep po tujih zemljah; ko sprevidi, da nima ni poklica ni moči, hoditi po poti starih Rimljanov: potem bi tudi zveza z njo bila v gmočnej zadevi, vzlasti trgovini, koristna, slovenske narodnosti pa ne bi ugajala, ker bi se vpliv laščine le še pomnožil in ga tudi vlada podpirala. — Ali do tega spoznanja je še daleč; sedaj še ne kaže nobeno znamenje na to. Italijan bi moral svojo naravo spremeniti, da pride do tega spoznanja.

O slovenščini v šolah.

Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti. Koseski.

Dostikrat se mehkim Slovincem po pravici sme očitati, da so si tu pa tam sami krivi, če ne dosepejo do enakopravnosti, kajti marsikdaj bi se nam krivica ne godila, ko bi se sami odločno zanjo potezali. To se mora posebno zdaj storiti. Ne moremo reči, da bi nas vlada navlašč stiskala, pa tudi ne, da bi nas podpirala, le žalostno je, da skuša svoj cilj doseči s tistimi osob-

jem, s tistim uradništvom, ki je bilo najpripravnije orodje poprejšnjemu sistemu.

Nenavadna prikazen je, da se na nekaterih srednjih šolah na Slovenskem tako malo slovenskih dijakov nahaja; tako n. pr. je na celjske gimnaziji število slovenskih in nemških učencev enako, in to v celo slovenske okolici; res jako čudno. Gotovo jadra tukaj marsikateri Slovenec pod tujo zastavo. Gledé podučevanja v slovenščini je to velike važnosti.

V tem letu je gosp. dr. Tonkli v državnem zboru na revno število slovenščini namenjenih ur pokazal. V nekem mestu na Primorskem je po tolmačenju nižjih oblasti slovenščina na srednjih šolah le en semester obligaten predmet. Gosp. minister za uk in bogočistje pa je meseca maja v odgovoru na Tonkličeve besede rekel, da je na Primorskem za tiste dijake, katere roditelji pri vstopu v gimnazijo ko Slovence prijavijo, skoz vso gimnazijo obligaten predmet. To mora naravno veljati tudi za tiste dijake, ki so v višjih razredih: kdor je enkrat slovenski nauk v slovenskem podučnem jeziku poslušal, mora biti eo ipso Slovenec, kajti inai bi ga poslušati ne mogel.

Da se gospodje ravnateji srednjih šol, kakoršne imamo zdaj, ne bodo trudili povsod istinito število Slovencev konstatovati, to je umevno. Slovenski roditelji v tržaškem teritoriji in v bližnjih pokrajinah, pošiljajoči svoje sinove na tržaške srednje šole, javite se možko in odločno ko Slovenci. Ne zadostuje, da se reče: »Želim, da se moj sin slovenski učí.« Take se dene pogostoma v pripravljalni tečaj in v tacem slučju predmet naravno ni obligaten skoz vso gimnazijo. Podpirajte Slovenci sami dotične učitelje; nihče si ne more predstavljati teškoč pri podučevanju v takih polovičarskih razmerah! Tedaj gospodje duhovniki, učitelji in sploh vsi narodni razumniki, ki imajo priložnost v tem obziru spodbujati, delajte v tem smislu, posebno zdaj, ko se bliža novo šolsko leto.

Sploh pa svetujemo Slovincem na obalah jadranskega morja, da v večem številu svoje sinove v srednje šole pošiljate; preveč tal še vzimajo posebno tukaj tuji nam sovražni elementi v inteligentnih krogih, mi primorski Slovenci pa moramo sami poskušati, tem neugodnostim v okom priti in skrbeti za domačo inteligentno narast.

Podlistek.

Delo sv. Cirila i Metoda.

V spomin 5. julija 1881.

Spisal Jaromir Volkov.

II.

(Dalje.)

S to obrambo se je rešil vsacega suma zadolženja, ter je papež v tej pravdi dobro umel Metoda, i mu je rad potrdil njegovo vrhovno vladnično oblast i odpravo mej Slované. Vrh tega je izvolil nekoliko vladik, katerim naj bode na čelu sam Metod, i kateri naj bi mu bili v pomoč v upravi krščanskih zadev; poslal pa ga je na Moravsko s prav častnim priporočilnim pismom i prosto polnomočnostjo. Vse te zadeve je pozneje papež potrdil s pismom do Metoda, ko je namreč ta imel v novič trpeti zavidnost hudovoljencev.

Zato je z mirnim srcem s papežem i vso rimsko Cerkvijo v najtesnejši zvezi ljubezni i vere še veliko bolj goreče nadalje spolnoval naloženo mu službo; i ni se dolgo čakalo imenitnega sadu njegovega dela. Zakaj ko je zdajci češkega kneza Borivoja sam, potem pa njegovo soprogo Ljudmilo po nekem mašniku h katoliške veri spreobrnel, dosegel je k malu, da se je krščansko ime v onem narodu razširilo na dolgo i široko. V prav istem času je delal na to, da se je luč blagovestja prinesla na Poljsko; i ko je prišel do srede Galicije, ustanovil je vladski sedež. Od ondod se je, po nekaterih izročilih, obrnil prav v

Moskvo, ter postavil Kievsko vladsko stolico. S temi gotovo nezveljivimi lavrovenci se je vrnil k svojim na Moravsko; i ker je čutil, da se mu bliža konec življenja, določil si je sam nastopnika; potem je duhovne i ljudstvo v poslednjem poduku opominal h kreposti, i ločil se je popolnoma mirno iz tega življenja, katero mu je bilo pol v nebesa. Kakor je Rim za Cirilom, tako je Moravija za unrlim Metodom žalovala, zgubljene iskala, njegov pogreb čestila na vse načine.

Spomin na te dogodbe, čestitljivi Bratje, nam je kaj prijeten i močno smo ganjeni, ko daleč nazaj pogledamo na slajno vez slovenskih narodov, storjeno z najboljšimi pričetki. Zakaj ta dva razširjalca krščanskega imena, o katerih smo govorili, šla sta sicer iz Carigrada k poganskim narodom, vendar pa se je moralo njuno poslanje od tega apostolskega Sedeža, središča katoliške jedinstvi, ali kar naravnost zapovedati, ali pa, kar se je večkrat dogodilo, veljavno i sveto potrditi. I res, tukaj v mestu Rimu sta dala odgovor od sprejete službe, na grobih Petra i Pavla odgovorila na pritožbe zaradi vere, na katero sta prisegla; tukaj sta prejela vladsko posvečenje z oblastjo vred ustanoviti sveto vlado, s pridržanjem razlike v redih. Takrat tedaj se je bila dosegla raba slovenske besede v svetih obredih, i to leto se spominje deseto stoletje, odkar je papež Ivan VIII. do moravskega kneza Svatopluka tako-le pisal: »Slovenski jezik, v katerem se Bogu glasi dolžna hvala, po pravici hvalimo i vlevamo, da v le-tem jeziku naj se Krista, Gospoda Našega, slava i dela oznanjuje. Tudi ni nič nasprotno zdravi veri ter nauku, ali maše peti v le-tem slovenskem jeziku, ali sveto blagovestje ali božanska berila nove i stare zaveze, dobro poslovanje i tolmačenje, čitati, ali spevati vse druge dnevnice. To šego je po dolgem času potrdil Benedikt XIV. z apostolskim pismom od

25. avgusta l. 1754. Rimski papeži pa, kolikorkrat so bili prošeni od knezov, kateri so gospodovali narodom, ki so bili po trudu Cirila i Metoda h krščanskemu obredu privedeni, niso nikoli dopuščali, da bi se pogrešala njih dobrotnost v pomoči, ljudoljubnost v nauku, dobrovoljnost v dajanji svetov, v vseh rečeh, kderkoli so mogli, bila je najboljša volja. Pred drugimi pa so Rastislav, Svatopluk, Kocelj, sv. Ljudmila, Boris, po okoliščinah i času, skušali preizvrstno ljubezen Naših prednikov.

Pa tudi z smrtjo Cirila i Metoda očetovska skrb rimskih papežev za slovanske narode ni zaostala i ne odjenjala, temuč vedno se je jasno kazala v tem, da so branili pri njih svetost vere i varovali očitno blagost. Nikolaj I. je zares iz Rima poslal Bolgarom svečenikov, da so narod učili, i vladiki Populonienskega i Portuenskega, da sta vredila novo krščansko družbo; jednako je na pogoste prepire Bolgarov o svetem pravu sam dajal ljubeznjive odgovore, v katerih še tisti, ki so Rimski Cerkvi manj prijazni, posebno previdnost hvalijo i spoštujejo. Po žalostnej nesreči razkolstva gre Inocenciju III. hvala, da je Bolgare zopet spravil s katoliško Cerkvijo, Gregoriju IX., Inocenciju IV., Nikolaju IV., Evgeniju IV. pa, da so jih v milosti sprave ohranili. Prav tako je znamenito sijala ljubezen Naših prednikov do Bošnjakov i Ercegovincev, ki so bili prekanjeni s kužnostjo napačnih misel, namreč Inocencija III. i Inocencija IV., ki sta jim zmoto iz sre rovala; Gregorija IX., Klementa VI., Pija II., kateri so si prizadevali stopinje svete oblasti po onih okrajinah stalno vtrditi. Jednako se ne sme misliti, da so majhen ali poslednji del svojih skrbi Inocencij III., Nikolaj IV., Benedikt XI., Klement V. obračali na Srbe, od katerih so z največjo marljivostjo odvrčali zvijače, ki so jim bile prekanjeno nastavljene, da bi se njih vera omajala. Tudi Dalmatinci i Liburnjan

Dopisi.

V Trstu 24. avgusta.

(Slovensko časopisje in njega dopisniki. — Škod uradnikov. — Vsak pred svojim pragom. — Delalsko društvo in lepi spol. — Nasvet gledalca pevkega društva. — Gmotno dobro stanje preda podloga neodvisnosti. — Ljudska banka za Primorsko. — Ljubljanski nemškutarji se hočejo vnezditi tudi v Trstu. — Slabo znamenje.)

Prav fletno je pisati dopise »iz Trsta« v hladnej senci tam na Gorenjskem, a v Trstu samem je to uže bolj težavno, ker tukaj imamo tako hudo vročino, kakor da bi Trst bil tam kje sredi Afrike, in srečen tisti, ki more meseca julij in avgust prebiti zunaj Trsta na deželi, v gorah mej nepokvarjenim ljudstvom. A jaz moram pisati pod uplivom 30° R. vročine, kar je vzrok, da bode moj dopis morda tudi nekoliko vroč. — Pred vsem mi je konstatirati, da imajo nekateri dopisniki v slovenskih listih jako čudno logiko; pa logika ni stvar ljudi, ki pišejo zgolj zato, da zbadajo. Ako jaz komu očitam, da je slab gospodar, a on se opraviči do piščice in dokaže, da je moja trditve bila zvita iz trte, kako se jaz operem po receptu nekaterih dopisnikov? Pišem zopet dopis in rečem: »niso me razumeli!« Kako lepa opravičila je pač ta! Zopet drug list se postavlja na sodni stol in sodi narodnjake in ako mu smemo verjeti, pač ni več pravega rodoljubljubja mej Slovenci, vse je strašno pokvarjeno. Prav v tem listu smo čitali, da je v Trstu dosti gnjilega. A jedva je list to dobro izrekel, ko se mu zgodi nekaj človeškega. Danes pravi, da rodoljubi tu in tam, in po vsej deželi, sklenoli so voliti v neki zbor Petra; a jutri izvoljen je bil Pavel, o katerem menda v krogih lista niti nobeden sanjal ni. — Kde je torej več gnjilega? Netaktnost nekaterih pisateljev in piscev je napravila celó veliko škodo mej narodom, kajti njihova arogantnost je najčvrstejši del prebivalstva na Primorskem spravila v neko pogubonosno opozicijo; ljudje, ki so poprej vedno stali trdno, kakor kameniti Kras, za prvimi organom primorskih Slovencev, zdaj kljubujejo temu listu s tem, da kadarkoli jih napade, odgovoré s takimi fakti, ki škodujejo narodu. Jaz obžalujem politiko kraških županov, pa nađejam se, da se tudi moj prijatelj z Nabrežine zopet povrne v narode prave narodne vere. Prav je podučevati, slabo je dražiti — ta nauk nam daje postopanje nekaterih modrih Sokratov. Čuditi se je tudi izjavam nekega lista, da enkrat je bilo drugače, a zdaj je zopet drugače. Da, da, to je resnično, a ne v smislu uredništva onega lista, ampak v nasprotnem smislu: enkrat je bilo boljše, zdaj je slabše. Mi te sentence ne izrekamo ex katedra; to je javno mnenje po vsem Primorskem. Torej le lepo vsak pred svojim pragom in manj pseudo-udanih senten! Veliko več takta pa vsem slovenskim listom brez izjeme.

Da pa se poboljša naše politično stanje, treba bi bilo več slovnosti mej slovenskimi listi in v mnogih zadevah popolnoma vzajemno in porazumno postopanje. Jaz bi nasvetoval v ta namen konferenco, ako ne prvakov, pa vsaj urednikov slovenskih političnih listov v namen, da se sestavijo pravila v glavnih političnih zadevah: da bode vladala večja harmonija in da bode časnikarstvo sploh bolj imponiralo slovenskemu ljudstvu, da se v ljudstvu zbudi vest ter spoštovanje javnega mnenja. Ta nasvet je meni le »balon d'essai«, pa želeli je, da ga rodoljubi

ne prezirajo popolnoma, ker nekaj zrna utegne vendar biti v njem. Ako se pri taki konferenci ne doseže drugega, nego le to, da odstranimo iz listov vse osebnosti in nepotrebne prepire; bode uže s tem dosti doseženo. Politika je nam manjka, čenč imamo preveč!

Se imam neko misel, katera mi je jako na srcu. — Naše podporno delalsko društvo res dobro napreduje in ne bilo bi se čuditi, ako bi to društvo imelo po enem letu uže nad 1000 udov, kajti v Trstu je več nego 20.000 delalcev in rokodelcev in mej temi je večinoma Slovencev, kateri se žalibože večinoma še lové okoli laških društev. Naj bi se torej boljše agitiralo; vsak dosedanjí ud društva naj se zaveže, da do konca leta društvu pridobi vsaj še enega uda in podporno delalsko društvo k malú postane mogočno. Vse to se lahko doseže in mora se doseči. Čudim pa se, da o ženskem odteku ni še slišati ničesa; odbor se za to stvar premalo zanima, in vendar so ženske velika moč. Važen je ženski spol tudi gledé hranjenja narodnosti; kje bi bil uže naš narod, ako bi se naše ženske bolj brigale za narodne svetinje! Večkrat sem uže dokazoval na podlogi zgodovine, da so bile ženske od nekaj eden najvažnejših narodno političnih faktorjev. Zatorej na delo, ti odbore! ako se hočeš proslaviti. Z dobro agitacijo pojde vse, poišči nekoliko znanih, simpatičnih služkinj, navdušite jih za stvar in pošljite jih v njihove kroge z nalogo, da nabirajo družalnice, pa to precej, da bode najdalje do novembra gotov ženski odtekel.

Pa še nekaj drugega mi je na srcu. Delalsko društvo ima večni križ s svojimi pevci, akopram so tukajšnje pevske moči gledé števila in kakovosti take, da se smejo meriti z vsakim ne le slovenskim, temuč tudi italijanskim zborom, česar smo se še posebno prepričali pri koncertu podpornega društva 14. t. m., vendar pa so večne težave mej pevci, ker mej njimi ni pravega vodstva in discipline, pevcem tako potrebne. Jaz menim, da bi se temu le potem v okom prišlo, ako bi se osnovala pevska zaveza, to je posebno pevsko društvo zvezano s podpornim društvom, katero ima prostore in dober glasovir in bi lahko tudi dajalo nekoliko lastne podpore takemu pevskega društvu. Društvo bi imelo svojo denarnico in lastno svoje vodstvo ter bi samo le toliko bilo odvisno od podpornega društva, da bi tu pa tam sodelovalo pri koncertih. Vse to bi se dalo dobro vrediti in slišal sem, da se nekateri gospodje, mej njimi posebno slovenski »Staudigls«, za to stvar zanimajo. No, gospodje, le na noge, da bode enkrat v Trstu rešeno tudi prašanje pevcev.

Potem moremo se še le na godce spraviti, kateri nam delajo še večjo preglavico. In tako utegnemo a pian piano priti do dobro organiziranega narodnega življenja v Trstu in okolici in kedo more trditi, da Trst ni najvažnejše mesto nam Slovincem?!

To so spoznali tudi oni, ki so začeli snovati v Trstu »ljudsko banko za vse Primorsko.« Ta, prav ta zavod ima biti zadnji, in glavni steber vsej našej po stalnem načrtu začetej organizaciji. Kaj moremo mi Slovani v Trstu, in drugod, dokler smo v gmotnih zadevah tako močno odvisni od krščenih in nekrščenih židov! v Trstu ima na priliko vsak žid, ki začne s par tisoči kako kupčijo, kredit uže pri prvih bankah; a naš človek more imeti še tolik kapital, in biti še tako pošten, in vendar ne velja toliko pri močeh od inteligencije in kapitala, kakor velja

protežiran in zvit čifut. — To vam je resnica, ki zavira Slovanom pravi gmotni napredek, od katerega je gotovo največ odvisen tudi duševni napredek in politična samostojnost našega naroda. Vse naše sile ne izdaje mnogo, ako ne postanemo gmotno neodvisni in dobro podprti. Zatorej je omenjeni kreditni zavod krona vsemu delovanju na narodnem polju ter je vreden gotovo največje podpore od vseh rodoljubov. Kakor se sliši, zagotovljeno je temu zavodu življenje, kajti prijavilo je več prvih slovenskih kapitalistov svoj pristop in se ne bode čuditi, ako zavod stopi uže v kratkem v nežne oblike pred slovenski svet. A iz Ljubljane se čuje, da se je tudi ondota »Krainische Industrie-Gesellschaft«, poprijela te ideje in da hoče tudi ona ustanoviti v Trstu neko banko za primorske dežele. Sliši se celo, da je »Länderbank«, ki je vendar v neke vrzeli s sedanjim ministerstvom, tudi za omenjenim društvom. A praša se, kedo je pri vodstvu te »Krainische Gesellschaft«. Kolikor nam znano, večinoma e. k. privilegirani kranjski nemškutarji, in kaj ti storé za naš narod! Nič, pač pa bodo nasprotovali in v Trstu iskali si društva v židovskih in velikonemških krogih. Gotovo najdemo mej njimi sčasoma tudi naše poznane »Bankvereinarje« in druge »Gründarje ex professo«. Menda je ljubljanskim iteligenčarjem in kapitalistom v Ljubljani postalo prevroče, zatorej silijo v Trst; a tukaj jim postane morda še bolj vroče. Če pa bode ministerstvo po »Länderbanki« podpiralo take ljudi in ustvarjalo take zavode, potem si zarodi gada v lastnem gnezdu. Dakle, na oprezo, naši poslanci, posebno pa oni, ki so »Länderbanki« tako blizu. Sploh je postopanje našega ministerstva jako čudno; mi na Primorskem ne znamo, jeli nam to ministerstvo prijatelj ali sovražnik. Znamenja kažejo bolj na poslednje. Kaj bi toraj »Edinost« napadala Depretisa; naj bi rajši slovenski poslanci potipali na žilo ministerstva, pod katerim je en namestnik več, nego 6 ali koliko ministrov. Zatorej pa, dragi dopisnik »Narodov«, obrni se na drugo mesto, kajti pri glavi s. Kaj bi torej koristili naši naskoki pri repu. Če g. dopisnik naskakuje mline na sapo, prosto mu, ali ne zahteva naj od nas, da bi se mi brez koristi smešili.

V Trstu, 29. avgusta.

(Sandri i njegova garda.) Neumnemu človeku je zaman praviti i razlagati, kaj mu je v korist, ali v škodo; on dirja, kakor splašen konj naravnost naprej, da buti z glavo v zid, i si čepino razbije, ali se pa v jamo prekune i rebra polomi. Taki so nekateri naši delalci. — Mi smo zadnjič naše delalce svarili, naj nikar ne zupajo g. Sandriju, ki jim delo obeča, da se ne ujejo na limanice. Kako smo z dobrim svetom ustregli nekaterim, naj priča to le: Uže v četrti je prilomastila tropa Sandričev pred našo tiskarno, nekateri so stopili vanjo, drugi pa pri oknih noter zijali, zahtevajoč, naj »Edinost« prekliče, kar je pisala o Sandriju ter naj na svoje troške priobči v »Adriji« neko italijansko izjavo, katero so se saboj prinesli; ako ne, pride 6000 mož. Bili so Lah, ker niso znali slovenski. Tu odpravljeni so drli k opravištvu »Edinosti«. Ker tudi tu niso nič opravili, prišli so v petek trije okoličani h g. C. z enako zahtevo in v imenu 6000 mož (?). A g. C. jih je ostro prejel, povedal jim, da nema z »Adrijo« nobenega posla, i ga noben zakon ne more siliti, da bi v njej priobčil, bodi si kar koli, ter jim hrbet obrnol. Šli so ter nekaj pretili. — Mi prašamo, je-li

tako vedenje spodobno? Ali naših delalcev iz okolice ni sram, da se tujcem prodajajo i dobre svete domačih ljudi zaničujejo? To je presneto slabo znamenje! — Ker imate toliko zaupanja do Sandrija, zato smo prisiljeni pojasniti, za kakim možem se drvite, ter se opiramo na sodniško dotrjene stvari. V letu 1879 je bil Sandri v sodniške preiskavi i pri obravnavi meseca maja se je pokazalo to-le: Janez Peruzzi mu je dal 25 gld. Tone Mazzoleni 80 gld. F. Krušič 20 gld. L. Grisostolo 20 gld. I. Moranci 20 gld. Miha Gaberšek 60 gld. Pavel Komel 220 gld. vsi ti zato, ker jim je obečal delo in velik zaslužek, pa jim ni dal ni dela ni zaslužka; v blagajnici pa, katero si je znal v roke dobiti, manjkalo je okoli 1000 gld. — To je naša sodnja, ne mi, in bilo je po časniki razglašeno ter je znano vsemu Trstu, le vam ne, ker ste slepi in gluhi. Če smo tedaj naše ljudi pred tem človekom svarili, bila je to naša častnikarska dolžnost. — Kdor neče slušati, mora čutiti; ko pridete v škodo, ne bo vam treba skrbeti za sramoto — takrat se boste spominjali našega svarila i za ušesi praskali.

Iz Istre 15. avgusta.

Tožna Istra je te dni dobila obilega, zelo potrebnega dežja, ker uže za živali ni bilo več vode; vendar je prišel za mnogo sadežev prepozno; turšice bo malo, krompirja nič, ker ga je suša vzela. Vina pričakujemo obilo, ali malo bo kmetu pomagano, ker ga je uže predlansko leto prav ceno prodal za turšico, da ni za lakoto poginol. Zdaj pridejo Irredentovci ter porekó kmetu v slovenskem jeziku: Kmet, daj grozdje! sicer pa se sramujejo slovenske besede; le takrat jo spoštujejo, kadar jim žepi polni, sicer pa jo grozno zaničujejo. Tu vam zapišem le en izglel: 15. avgusta zvečer je prišel nek tuj gospod v Pazin ter stopil v lekarno nasproti proštije in pozdravil: »Dober večer«. Lekarničar mu je odgovoril: »Buon glorno«. Gospod je zahteval najprej slovenski, potem pa nemški raznih lekov; ali lekarničar mu je odgovoril: »Non capisco«. Gospod se je čudil, kako je to mogoče, da na slovanskej zemlji in v mestu, kder je nemška gimnazija, lekarničar ne zna, ali neče znati ni slovanskega, ni nemškega jezika. A lekarničar ga je o tem podučil z odgovorom: »Non sono obbligato di parlare fourché l'italiano«, i tako je moral gospod otiti brez lekov, a ošel ni, da ne bi povedal bil lekarničarju, kar mu gre.

Tacli ljudi, kakor ta lekarničar, imamo v Pazinu več — budalo ostane budalo, pa naj pride izza Idrice, Ribnice ali Grdega sela. Istinitovič.

Iz Materije 18. avgusta.

Pregovor pravi: Pomagaj si sam in Bog ti pomore. Pripetilo se je pri nas minoli teden, da je na paši štirinajstletni deček stopil na gada, ki ga je pilil. Kaj je storil deček? Šel je na dom, kamor je bilo nad eno uro hodá in predno je prišel do doma, bil je uže ves zatekel, in zdaj je v smrtnej nevarnosti.

Moje menjenje je to, da bi v naših krajih moral vsak učitelj učencem in ljudstvu priporočati, kako se ima s kačjim pikom ravnati, ker so nesreče tako pogoste. Ravnati se mora tako-le: »Ako hočeš, da ti strup ne škoduje, moraš ga prej ko prej otpraviti, da se s krvjo ne zmeša; zato je najbolje, da ga, ako le moreš, iz rane izsrkaš; kar smeš storiti, ako imaš zdrava usta in ustnice; kajti kačji strup ne škoduje

so zaradi stanovitnosti v veri i vzajemnih postrežb od Ivana X. od Gregorja VII., od Gregorja IX., od Urbana IV. prejimali posebno ugodnost, tehtne i slavne pohvale. Poslednjič je veliko spomenikov blagovolnosti Gregorja IX. i Klementa XIV. tudi v Srijmskej cerkvi, ki je bila v 6. stoletju po divjaškem navalu potrta, potem pa po bogoljubnej prizadevnosti sv. Štepana I. ogrskega kralja, na novo ustanovljena.

Zato spoznavamo, da smo dolžni Bogu hvalo, ker se Nam daje lepa prilika, postreči slovanskemu narodu i delati v njegovo občno korist zares ne z manjšo gorečnostjo, nego se je videlo vsak čas pri naših prednikih. Na to imamo namreč okó vprto, to jedino želimo, nauredé vse moči natezati, da bi ljudstva slovanskega imena podučevalo večje število vladik i svečnikov; da se vtrjujejo v spoznavanju prave vere, v pokorščini do prave Cerkve Jezu Krista, i z skušnjo dan na dan bolj čuljo, kolika obilnost od naprav katoliške Cerkve pritêka v domače življenje i v vse stanove v državi. Zakaj one cerkve na — se obračajo največ i največje naših skrbi, i nič ni, kar bi močnejše želeli, nego da bi mogli poskrbeti za njihovo korist i srečo, i da bi vse z neprestano vezjo jedinstva imeli Seboj sklenene, kar je največja i najboljša zveza blagosti. Ostaje le, da Bog, ki je bogat z usmiljenjem, Naše predloge spremlja i početku srečo da. Mi pa imamo pri njem zagovornika Cirila i Metoda, učitelja Slovanov, i nađejamo se, da kakor njuno čiščenje hočemo razširiti, tako se njunega nebeškega varstva vdeležimo.

Torej velevalo, da odločeni dan 5. julija, katerega je ustanovil Pij IX., srečnega spomina, bode stalen, i naj se dene v koledar rimske vesoljne Cerkve ter se obhaja vsako leto praznik sv. Cirila i Metoda z obredom manjšega dvojnika z dnevniciami

i lastno mašo (cum ritu duplicis minoris, Officio et Missa propria), kakor je to sveti zbor za postavne obrede odobril.

Vam vsem pa, čestitljivi Bratje, velevalo, skrbite, da se to Naše pisanje okliče, i kar je v njem predpisano, ukažite splovnati vsem iz svečeniškega reda, kateri obhajajo božjo službo po obredih rimske Cerkve, i to vsak v svojih cerkvah, okrajinah, mestih, vladikovinah i po redovniških hišah. Slednjič hočemo, na vaš svet i spodbujanje, naj se sploh molí i prosi k Cirilu i Metodu, da po svojej mogočnej milosti pri Bogu po vsem Orijentu krščansko Cerkev branita, katoličanom prosita stanovitnost, razkolnikom pa voljo, da se s pravo Cerkvijo spravijo i zjedinijo.

To, kar je zgoraj pisano, zapovedujemo ko veljavno i trdno, ne da bi temu nasprotovale svetega papeža Pija V., Našega prednika, ali druge apostolske dane ustanove o obnovi Brevirja ali rimskega Missala, ali pravila i navade, tudi iz nepomenljivih časov, karkoli bi bilo drugega protivnega.

Ko znamenje pa nebeških darov i ko zastavo Naše dobrovoljnosti vam, čestitljivi Bratje, i vsemu duhovstvu i ljudstvu, vsakemu izmež vas izročenu, z vso ljubeznijo v Gospodu, podelujemo apostolski blagoslov.

Dano v Rimu pri sv. Petru 30. septembra 1880, Našega papeževanja tretje leto.

Papež Leon XIII.

Mej tem časom, ko svoj spis nadaljujemo v podlistku »Edinosti«, odpotovalo je okoli 1700 Slovanov iz vseh naših strani v Rim k imenitnemu Cirilovemu i Metodovemu svetkovanju. Pri papeževaj avdijenci pa jih je bilo najmanj 2000, ker so se

pridužili romarjem tudi v Rimu blivajoči Slovani s Poljskega, Češkega in iz hrvaških pokrajin. Po večdnem bivanju doli v večnem mestu, vrnoli so se uže, večinoma skoz slovanske kraje, — prav zadovoljni — zopet na svoje rodne domove.

O tem, za Slovanstvo preiminitnem potovanju, zdi se nam z ozirom na časovne razmere potrebno, kaj več omeniti, nađejamo se, da bode tudi ta »belječka« drage čitatelje zaradi zgodovinske vrednosti zanimala.

Ko je oče papež zvedel, da namerjava priti 5. julija t. l. veliko potovalcev iz slovanskih zemelj v Rim, naročil je Njegovoj eminenci, kardinalu Ledohovskemu, rodom Poljaku, naj poskrbi za dostojin sprejem slovanskih popotnikov. Po izjavi preč. gosp. kardinala se je osnoval odbor, obstoječ iz članov: O'Callaghan, prior sv. Klementa, kder naj bi se vršila slavnost; mons. Toroni ravnatelj rusko-katol. semenišču; dr. Przewlocky, prvostojnik poljske cerkve sv. Klavdija; dr. J. Crnčić, kanonik sv. Jeronima i slednjič markiz di Baviera, urednik listu »Osservatore Romano«. Odbor je skrbel za stanovanja i sploh za vse, kar je trebalo urediti za slovanske potovalce v Rimu. Sv. Oče so želeli, da bi se vsa slavnost obhajala v cerkvi sv. Klementa ker tó počiva telo sv. Cirila.

Potujoči Slovani v Rim so bili posebno presrečno in bratovsko sprejeti na kolodvorih v Beču, Ljubljani i na skrajnej slovanskej štaciji v Trstu, od kodar so krenili po mokrem i suhem proti staroslavnemu mestu Rimu.

(Dalje prihodnjik.)

dokler se s krvjo ne zmeša; vendar ga ne po-
žiraj, ampak pljuni ga iz ust. Bistveno potrebno
je, da rano hitro izrežeš, kolikor le mogoče globoko.
Ako nimaš nobene ostrine pri sebi (najbolje so
škarje), položi kamen ali drugo trdo stvar na
rano, ter jo dobro pritiskaj ali čvrsto priveži,
dokler ne dobiš kake ostrine. Izrezano rano iz-
peri z vodo, še bolje z lugom ali žganjem;
vendar brez uspeha boš izperal, ako rane ne iz-
režeš. Tudi moreš rano z razbeljenim železom-
s živim ogljem ali tlečo gobo izžgati; toda to ni
precej pri rokah, pozneje pa ne bi pomagalo.
Za notranje zdravlje se priporoča izleček astram-
montane. Po novejših skušnjah pa je bolje
amoniak ali salmijakovec in pa žganje in vinski
cvet. Z amoniakom se more prej rana dobro
drgniti ali ribati; bolnemu pa daj popiti vsako
uro malo žlicico amonjaka, pomešanega z vodo,
ali še bolje z žganjem ali z močnim vinom, da
se dobro spiti. To se ponavlja dole, da mené
vse bolečine. Tudi žganje in vsaka pijača, ka-
tera ima dosti vinskega cveta, je zoper kašči
strup. Opazili so, da od gadovega pika otrovani
človek se ne vpijani, če tudi nad mero pije. (?)

Politični pregled.

Notranje dežele.

Konservativna stranka na Gorenje Avstrijskem je izdala ta le program: 1. Krščanska pod-
loga države brez škode veljavno pridobljenih
pravice družin verozakonov; varstvo in prosto
spolnovanje vere in zato verska šola in odgoja
mladosti ter varovanje verskega značaja pri za-
konih. 2. Pravica, varstvo in pravično zastop-
panje vseh duševnih in gnetnih interesov stan-
ov, dežel in narodnosti. Enake dolžnosti, enake
pravice! 3. Ohranitev in varstvo produktivnega
srednjega stanu, ki je v nevarnosti. Blagost vseh
je tudi blagost države. Zato: olajšanje šolske
dolžnosti in vpeljanje nedeljske šole. Vtesenje
nepotrebnih in ničemurnih šolskih stavb in
troškov; vtesenje splošne obrtne pravice in po-
hiševanja, razkosanja zemljišč, oderuštva in vla-
čugarstva. Prenaredba domovinskega zakona.
Vtesenje lahkomiselnih ženitev. Odprava po-
silnega poverjenstva, štedljivost z državnim,
deželnim in občinskim premoženjem.

Volitve v hrvaški sabor se bodo vršile od
13. do 17. septembra, za katere se stranke na
vso moč pripravljajo; vlada dela na vse kriplje
za svoje priprave. V Zagrebu bo volitev 13. sep-
tembra in ulegne zmigati vlada se svojim brez-
obzirnim pritiskom.

Hrvaški časniki, ki zastopajo narodno, pa
tudi neodvisno stranko, imajo hude dni, skoraj
vsak dan so zaplenjeni.

Madjari strastno ropočejo zoper Rumunce,
ki so neko stražnico postavili v puščavi, za ka-
tero se ne ve, je li na rumunski ali na erdelj-
skeji zemlji. Iz tega komarja so naredili deset
konj, kričali so, da je cel polk vojakov (zakaj
ne precej vsa vojska?) posedel madjarsko zemljo,
da jim je trdnjavo razdeli, posekal za en milijon
gold. gozda. Zdaj uže kriče, da so Rumunci
60.000 pušk (zakaj ne kanonov?) čez mejo pri-
tihovali, i da je madjarska vlada policijskim
organom ukazala, naj ostro pazijo na tajne shode,
v katerih se zarote delajo. Ubogi Madjari!

Le Bosne se vedno gosteje čujejo glasovi,
da ljudstvo ni zadovoljno in da upravni organi
spodkopujejo zaupanje v Avstijo. Mi smo to
uže večkrat poudarjali ter rekli, da ne moremo
nič dobrega od tam pričakovati. Vzroki so razni.
Vlada je s tem zelo grešila, da je poslala tija
take uradnike, ki so največje ponudbe stavili
ter ni pralaša, ali so zmogni deželne jezika,
ali ne. To je velika napaka, katero bo vlada
še drago plačevala. Tudi to je veliko zlo, da so
tam prvi gospodarji Madjari, ki slovanskemu
narodnemu razvitiu vse mogoče ovire delajo i
strežejo bolj Turkom, nego kristijanom. Na vse
zadnje je minister Szlavi udinjal še dvornega
svetnika Lapeno, da pojde v Bosno nadzorovat
sodnije. To je vse Slovane zelo osupnalo, ker
hujšega nasprotnika od Lapene nima južni
Slovani. On in Bajamonti si lahko podasta roki.
Ni še davno, kar je bil Lapena pri nastavljanju
uradnikov v Dalmaciji vsemogočen, i nastavljal
je ljudi iz one stranke, ki zdaj le škandale pro-
vzročujejo, da celo take, ki so se pod Garibal-
dijem zoper Avstrijjo borili i bi se še danes, ako
bi priliko dobili. Taki ljudje pač Bosne ne osre-
čijo ter ne bodo sejali zaupanja semena do
Avstrije!

Vnanje države.

Francoski časnik *«Temps»* pripoveduje, da
Italija ponuja Avstriji vozo ter se, da se jej
spolni ta želja, odpoveduje vsem zahtevam na
Tirolsko, Istro in Albanijo, da pripusti, naj se
Avstrija do Soluna razširi, da si le zagotovi do-
sedanja posestva. — Srečna tista ponižna duša,
ki to veruje!

Na *Nemškem* se sovraštvo do judov širi tako,
da je uže skoraj občno. Celo evangelska kon-

ferenca, ki je razpravljala razmere mej krščan-
sko cerkvi in judi, izrekla se je zelo neugodno
zoper jude. — Kakor Turek meni, da ni greh
kristijana umoriti, enako jud veruje, da ni greh
kristijana goljufati; zato pa dolgo mirno skupno
prebivanje kristijanov in judov ni mogoče; jud
bogati, kristijan pa obubojava, na eni strani
se izcimi napuh, na drugeji opravičena nevolja
i to drži naravnost v razpor in razboj.

Albance hoče Derviš paša prisiliti k vojaški
dolžnosti, ali ti se mu upirajo ter pode turške
vojake iz okrajev, kamor pridejo vojakov na-
birat. Oni se sicer ne upirajo zoper turško
vrhovno oblast, ali doma hočejo biti popolnoma
gospodarji, dajati si sami zakone, voliti urad-
nike in deželnega načelnika.

Turški vojaki se naglo umikajo iz onih krajev,
katere imajo zasesti Grki, tako celo, da Grci
prosiijo, naj tako ne hité, ker ne morejo tako
hitro zasedati spraznenih krajev. To je čudno;
kako bi še le bilo, da so Grci začeli vojno s
Turčijo. Turški vojaki so požgali tesališko vas
Dajice, predno so jo zapustili.

Skoraj po vsej severni Afriki se je razširila
estaja; Francozje imajo vedno več posla. Tudi
v Sudanu je počil upor, ki Egiptu strah dela.

Ostreljenemu načelniku severne ameriške
republike Garfieldu je bilo zadnji teden tako
hudo, da so zdravniki uže obupali. Zadnje dni
pa se mu je na boje obrnalo. Velika škoda bi bila
za tako poštenega moža. Da ga Bog ohrani!

DOMAČE STVARI.

**Volitev enega deželnega po-
slanca** in mestnega svetovaleca za V. okraj
tržaške okolice je razpisana in se bode vršila
11. septembra od 9. do 1. popoldne v šolskem
poslopju na Opčinah.

Za tržaško razstvo je v proračun
postavilo trgovsko ministerstvo 30.000 gl.
državne podpore; ker je ministerstvo za polje-
delstvo dovolilo 10.000 gl. tedaj bo državne
podpore 40.000 gl. ako to dovoli državni zbor.
— Komisija za razstvo je imela 25. t. m. zopet
sejo in izvolila zopet dva odbora, prvi ima
sestaviti pravilnik, drugi pa v časnike pošiljati
poročila. Sklenolo se je dalje, naj se podpisani
zneski pobero i še enkrat okrožnica razpošlje
za podpisovanje daljših doneskov.

Porodne obravnave se jutri začno
v Trstu ter bodo trajale do 9. septembra.

Brez stanovanja je v Trstu letos
24. avgusta ostalo 32 družin, katere je tukajšno
društvo »Previdenza« pod streho spravilo in jim
v denarjih pomagalo. Res je v Trstu revščina,
toda mnogo jih je, katerim je beračenje roko-
delstvo in kar si priberačijo, zapijo na žganju.
Da je temu tako, vidi se iz tega, da je od leta
do leta več družin brez stanovanja ob času se-
litve 24. avgusta. Ko se ni pomagalo takim,
bile so k večjemu 3 ali 4 družine brez stano-
vanja; odkar se je pa začelo pomagati, greši
mnogo takih na račun dobrotne družbe. Mnogo
bi se dalo govoriti o najnižjem ljudstvu, ka-
teremu je prva misel trebuh, potem še le stano-
vanje in obleka. Ljubi bralec, potrudi se v staro
mesto v umazane krčme in zatuhle žganjarije
in prepričaj se, da se za naberačene novce dobro
pije in je in zraven tudi prav prodrzno zabavlja.
Videl boš družine očeta pijanega, ki ga raztr-
gani otroci prosijo, naj bi šel domu in kaj kupil
za večerjo. Čudil se bodeš, kako žene brez-
uspešno silijo svoje može k počitku in jim oč-
tajo, da doma lačni otroci kruha prosijo.

Huda nevihta je bila v Trstu zadnje
nedeljo proti eni uri popoldne. Italijanski rib-
ški čoln se je prevrnil in utonila sta dva moža,
ki sta bila v njem. Tudi čoln, kateri sta dva
Lloydova mornarja veslala k parniku »Timavo«,
prevrnil je vihar, mornarja pa sta bila oteta. V
novej luki je nevihta več zakotnih verig raztr-
gala in potopila tri čolne. Piloti so se jako dobro
vedli; iz Buchlerjeve kopelji so oteli 40 oseb,
ki so bile v smrtni nevarnosti.

Pazite petrolija. Na Greti pri našem
domaćinu, uradniku g. Krajcu, je dekla zane-
tila ogenj in ulila iz posode v plamen nekoliko
petrolija; hipoma se užge tekočina v posodi, ki
se razpoči. Deklina obleka je bila na nagloma
vsa v ognju; g. Krajec jo hitro s svojim pla-
ščem ogrne in tako otme smrti; opeklo so mor-
rali v bolnico peljati.

Riba žago, ki je 5 metrov dolga in meri
3 metre v obsežku, ima ribji trgovec g. Salvagna
v via dei Forni št. 1 v svojem magazinu. Sama
žaga je dolga 1 $\frac{1}{2}$ meter in ima 75 zob; truplo
je zelo krepko, ima debela rebra in trdo kožo.
Ujeta je bila v atlantiškem oceanu, od kodar jo
je gospod Salvagna kupil. Riba sicer ni izpos-
tavljena, ali prijateljem naravoslovja jo rad po-
kaže. Omeniti še moramo, da v naših krajih
še ni tolike ribe te vrste nihče imel. — Znano
je, da so ribe te vrste zelo pogumne i prodrzne;

napadajo celo some ter jih sè žago mesarijo
i navadno tudi more; zgodilo se je celo uže, da
je taka riba globoko v ladijo zasadila svojo
žago ter jo zlomila.

Tombola v Milah bo 8. septembra v
prid tamošnjim ubogim.

Šola za babice se prične v Trstu 1.
novembra v slovenskem jeziku. Pogoji za vstop
so ti le: a) Tiste ženske, ki hočejo v to šolo
stopiti in uživati pomoček za uboge, imajo
se za oglašiti pri svojej okrajnej gosposki;
tiste pa, ki so v Trstu, ali pa v njegovel
okolici rojene, pri mestni gosposki (magistatu);
b) učenke morajo znati vsaj brati, da bodo
mogle to ponavljati, kar se bodo vsak dan v šoli
učile; c) k preskušnji se ne pripusti nobena
učenka, ki se v šoli ni dobro sponašala; d) v
to šolo se pripuščajo le ženske tistih občin, v
kterih še ni nobene potrjene babice in ktere
imajo v teh občinah posestvo ali kako drugo
delo, in slednjič; e) vsaka učenka mora spr-
čati dobro vedenje, pa tudi ne sme imeti pod 20
in ne nad 40 let; vsaka ženska pa se mora
oglasiti vsaj do 4. novembra, ko ta čas mine,
nobena se več v šolo ne sprejme.

Gosp. dr. Tonkli je dajal 24. t. m.
račun o svojem delovanju v državnem zboru
volilem goriškega, tolminskega in sežanskega
polit. okraja. Pri tej priliki so mu volilec izrekli
svoje zaupanje.

Goriški deželni zbor se je odprl 23.
t. m. z navadno slovesnostjo; prva seja po ve-
likej maši se je začela ob 11. dopoldne ter tra-
jala polu ure; druga seja se je odprla še tisti
dan ob 11 $\frac{1}{2}$ dopoldne. Pri tej seji so se pre-
ložili trije dopisi deželnega namestništva: a) naj
deželni zbor izreče svoje menjenje o preuredbi
administrativnih oblasti, oziroma o ustno-
vitvi okrajnih zastopov; b) naj deželni zbor iz-
voli 4 ude in 4 namestnike v komisijo za pre-
tresovanje ugovorov glede uredbe zemljiškega
davka; c) naj deželni zbor razodene svojo mi-
sel, ali in kako bi se predlagal sedanji do-
movinski zakon. Te stvari pridejo k malu na
dnevni red. Okoli 30 peteljev se izročil dotičnim
odsekom. Volitev g. Jos. Devetaka se potrdi.
Potem se izvolijo v finančni odsek: V. pl. Rit-
ter, načelnik, Iv. Gasser, dr. J. Tonkli, J. Del
Torre, M. Jonko, E. Povše, A. Kocijandčič. V
pravni odsek: grof F. Coronini, načelnik, dr.
J. Abram — J. Del Torre, dr. J. Deperis, J. De-
vetak, I. Pagliaruzzi, grof L. Strassoldo. V pe-
ticijski odsek: A. Dottori, načelnik, dr. J. Abram,
N. Benardelli, J. Faganel, I. Kovačič, dr. J.
Maurovic, F. Mohorčič. Računski sklep za leto
1880 in proračun za leto 1882 sta se izročila
finančnemu odseku v obravnavo.

Goriška kmetijska družba je imela
29. t. m. glavni zbor. Na dnevnem redu je bil
predlog o pogodbi, katero ima ona sklenoti z
deželnim odborom.

Študentje na višjei kmetijski
šoli na Dunaju razpisane so tri po 400 gl.,
ena za slušatelje poljedelskega, dve za slušatelje
gozdarskega poduka. Prošnje se imajo glasiti
na ministerstvo za poduk in bogačastje in vlo-
žiti do 25. septembra pri rektoratu zgoraj ime-
novanega učilišča.

Kmetičko hranilno in posejilno
zadrugo za ljubljansko okolico je dotični
odbor sklenol ustanoviti ter precej oddati 100
zadružnih deležev po 100 gl. da bo takoj v za-
četku 10.000 gl. glavnice.

Premije za učitelje, štiri po 42 gl.,
katere je ustanovil profesor Metelko za tiste ljud-
dske učitelje, ki posebno skrbno goje slovenščino
v ljudskih šolah in pospešujejo sadjarstvo, ima
oddati kranjski deželni šolski svet; prošnje se
morajo vložiti do 4. oktobra.

Franjo Gerbič, naš operni pevec, en-
gažiran je za prihodno zimsko sezono za opero
na narodno poljsko gledališče v Levovu.

Dve službi popotnih učiteljev
poljedelstva, ena za Istro in druga za
Goriško, razpisalo je c. k. deželno namestništvo.
Popotni učitelj bo dobival na leto 1000 gl.
redne plače in 500 gl. popotnine v mesečnih
anticipatnih obrokih. Prošnje se imajo vložiti
do 10. septembra pri deželnem namestništvu.

Českoslovansky spolek v Berlinu je
praznoval 21. t. m. dvajseto obletnico. Ker je
bil ta dan rojstni dan našega cesarjeviča, čes-
titalo mu je društvo telegrafno i dobilo ta le
odgovor: »Iš: Vaše dobre blahopsani me velme
potešilo, začéž Česko-slovanskemu spolku srdečne
dekuju. Rudolf.«

Neka kužna i nalezljiva bolezen
je vstala v Lupoglavi; v enej hiši je pet ljudi
usmrtila.

Gospodarskega lista, kateri izdaje
goriško kmetijsko društvo, prišla je druga šte-
vilka na svitlo ter donša te le sestavke: »Našim
živilorejcem v resni preudarek.« — »Naša kme-
tjska šola.« — »Kako naj se zemljišena posestva

rešijo propada?« — »Kmetijske drobnosti.« —
»Pravilna sviloreja.« — »Kako kaže letina po
svetu.«

Vabilo k veselici, katero napravi
»bralno društvo« na Opčinah v nedeljo, dne 11.
septembra 1881. Spored: 1. Nagovor predsednika
2. Haydn — »Cesarka himna« svira vojaška godba.
3. Leban — »Dijaška«, poje moški zbor. 4. Ce-
gnar — »Graničar«, deklamacija. 5. Vašak —
»Slovani«, poje moški zbor. 6. Vesela igra v 1
dejanji »Dva gospoda in jeden sluga«, igrajo
domači diletantije 7. Harm. Kočijandčič »Venček
narodnih pesmi« poje moški zbor. 8. Jenko —
»Naprej« svira vojaška godba. Začetek ob 4. po-
poludne. 9. Ples z vojaško godbo. Vstopnina k
besedi 20 novč. za osebo. Vstopnina k plesu 80
novč. za gospode. Odbor.

Razne vesti.

Dober odgovor. V Bambergu je neka gos-
podinja vzela vrč i sama šla po vode. Nekateri
mladi gospodje obstoje pred njo, ko je vrč pol-
nila in eden jej reče: Nu, lepa Rebeke? Ona
pa mu naglo odgovori: »Hočete, da velblode
napojim?«

Ljudsko štenje v letu 1880. Na Nemškem
se je pomnožilo ljudstvo od leta 1871 do 1880
od 41.010.150 na 45.194.172, tedaj na leto za
1,09 odstotkov; na Avstrijskem od leta 1869 do
1880 od 20.396.684 na 21.396.689 in na Ogerskem od
15.417.327 na 15.610.729 prebivalcev. Pomnožitev
znaša tedaj na leto na Avstrijskem 0,741 na Oger-
skem 0,11 odstotkov. V Švici je od leta 1870-1880
narastlo prebivalstvo od 2.666.838 na 2.846.102,
tedaj se je na leto pomnožilo za 0,65 odstotkov.
Na Danskem je od leta 1870-1880 poskočilo od
1.784.745 na 1.980.675; na leto tedaj za 1,05. Na
Norveškem od leta 1865-1875 od 1.701.756 na
1.806.900, tedaj na leto za 0,60 odstotkov. Na
Francoskem je narastlo prebivalstvo od leta
1872-1876 od 36.484.437 le na 36.905.788 oseb,
tedaj na leto za 0,29 odstotkov. Na Ogerskem
so tedaj najneugodnejše razmere i temu se ne bo
čudil nobeden, komer je znana tamošnja de-
moralizacija.

Pravilčen davek. V Bukrešu je mestno zas-
topstvo izdalo ukaz, da mora vsak, kedor ima
nad prodalnico firmo v tujem jeziku, platiti na
leto 100 dinarov. Vsled tega je še tisti dan mnogo
nemških in francoskih firm zgolno. — Tak ukaz
bi tudi kod drugod ne škodoval.

Velikanska železna gora se nahaja v Meksiki
blizu mesta Durango, ki ima 20.000 prebivalcev.
Ako se napravi železnica od tega mesta, mora
to mesto zelo obogateti. Gora je dve milj dolga,
eno miljo široka in 700 čevljev visoka. Na po-
vršji leži 200 milijonov ton čiste železne rude
in potreba je le plavža, da se železo očisti. Ruda
ima 79 do 90% železa. Goriva za napravo plav-
žev je tudi v izobilju, ker se tam nahaja mnogo
premoga, smrek in hrastov prostrani gozdi. Ko
se do mesta Durango napravi železnica, delalo
se bo tam najbolje i najcenejše železo na zemlji.

Tržaškim Slovenkam!

Podpisani odbor snuje ženski oddelek de-
lalskega podpornega društva; vabi torej tržaške
Slovenke vseh stanov, naj pristopijo v društvo,
ki ima preblagi cilj, podpirati bolne in sploh
nesrečne družtenice.

Po §. 2 pravil plača vsaka redna družab-
nica prve vrste (omožena ali vdova) po 15 kr., dru-
žabnica 2 vrste (neomožena) 12 kr. na teden.
Ustanovnice plačajo 20 gl. enkrat za vselej in
podpornice 4 gl. na leto.

Vse družabnice brez razločka smejo se vde-
leževati društvenih zborov in veselice, redne dru-
žabnice pa imajo razen tega tudi pravico v slu-
čaju bolezni do zdravnika, zdravil in 60, ozi-
roma 50 kr. podpore na dan. Iz društvene knji-
garne dobivajo na posodo lepe, podučne knjige
in društvo jih podpira v raznih slučajih, kolikor
mogoče.

Zatorej pa je slovenskim mnogim služkinjam
v Trstu silno potrebno, da pristopijo v to važno
društvo. Odbor prosi vse rodoljube in rodoljub-
kinje, naj nagovarjajo znane jim služkinje, pro-
dajalke itd., naj pristopijo v delalsko podporno
društvo. — Oglasiti se je v društvenem uradu
(via Coroneo, hiša Judtman).

Odbor delalskega podpornega društva.

Državni zajem z loterijo od leta 1860.

1. avgusta so bile na Dunaju iz žrebane te
le serije: 198 444 1610 1619 1914 1921 2039 2177
2295 2366 2674 2714 2864 2944 3457 3539 3862
3954 4622 5441 5819 5914 6091 6249 6349 7125
7460 7524 7567 7780 7847 7936 8003 8052 8681
8701 9017 9081 9246 9276 9328 9448 9507 10116
10451 10877 10748 11057 11145 11296 11380 11384
11632 11793 11893 12122 12164 12350 12594 12892
12964 13084 13114 13116 13239 13560 13602 13816
14075 14078 14163 14261 14342 14778 15663 15807
16156 16186 16247 16802 16903 16993 17384 17460
17521 17642 17810 17870 18158 18178 18295 18388
18473 18599 19146 19149 19160 19421 19470 19503
19589 19743 19969. Številke se izžrebajo 2. no-
vembra 1881.

